

Andrzej Skibiński

Politechnika Częstochowska
Wydział Zarządzania
Katedra Ekonomii Inwestycji i Nieruchomości
skibinska@tlen.pl

UWARUNKOWANIA POSTAW PROKREACYJNYCH I MATRYMONIALNYCH MŁODZIEŻY AKADEMICKIEJ WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO

Streszczenie: Celem badania empirycznego w ramach przyjętej problematyki badawczej było poznanie opinii i poglądów młodzieży akademickiej będącej w końcowej fazie edukacji na poziomie wyższym na temat zagadnień z zakresu ich życia małżeńsko-rodzinnego. Przedstawiono wybrane wyniki badania ankietowego w zbiorowości.

Słowa kluczowe: prokreacja, reprodukcja ludności, zmiany demograficzne.

Wprowadzenie

W Polsce i w województwie śląskim początek istotnych przemian ludnościowych rozpoczął się wraz z nadejściem transformacji systemowej, kiedy nastąpiły zmiany w stanie i strukturze ludności, strukturze gospodarki oraz uwidocznił się proces kształtowania współzależności pomiędzy zjawiskami ludnościowymi i otoczeniem społeczno-ekonomicznym. Obserwowane procesy demograficzne w Polsce, Europie i na świecie stały się przedmiotem wielu badań, w których poszukiwano odpowiedzi na nasuwające się pytania dotyczące uwarunkowań i konsekwencji procesów ludnościowych.

Stąd celem badania w zakresie podjętego tematu było poznanie opinii i poglądów młodzieży akademickiej będącej w końcowej fazie edukacji na poziomie wyższym na temat zagadnień z zakresu życia małżeńsko-rodzinnego. Z uwagi na ograniczenia objętościowe niniejszej publikacji przedstawiono wybrane wyniki z badania ankietowego.

W celu przeprowadzenia badań dokonano wcześniej doboru określonych metod, technik i narzędzi badawczych, których zastosowanie pozwoliło na zebranie znaczących informacji i danych liczbowych charakteryzujących badaną populację.

1. Informacje metodologiczne

Badanie zostało przeprowadzone w 2010 r. w ramach projektu badawczego nr NN114 205934¹ na próbie N = 511 studentów będących w końcowej fazie edukacji². W celu dokonania diagnozy postaw prokreacyjnych i matrymonialnych wśród młodzieży akademickiej na obszarze województwa śląskiego zastosowano metodę sondażu diagnostycznego przy użyciu techniki ankiety audytoryjnej.

W toku realizacji badania sondażu diagnostycznego użyto standaryzowanego kwestionariusza, w którym zawarto 33 pytania ujęte w trzech działach tematycznych oraz metryczkę. W pierwszym dziale pytania dotyczyły charakterystyki demograficzno-ekonomicznej. W drugim zawarto pytania dotyczące planów prokreacyjnych. W trzecim natomiast uwzględniono pytania z zakresu modeli i wzorców życia rodzinnego.

Przy doborze próby badawczej zastosowano metodę nieprobabilistyczną. Operatem próby badawczej był wykaz uczelni wyższych publicznych i niepublicznych na obszarze analizowanego województwa z bazy danych Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego. Następnie określono liczebność próby na podstawie oczekiwanej szczegółowości klasyfikacji krzyżowej w analizie tabularycznej danych. W tym przypadku ostateczna wielkość próby uzależniona jest przede wszystkim od zakresu terytorialnego badania, rodzaju podmiotów uczestniczących w badaniu oraz liczby analizowanych podgrup [Bazarnik i in., 1992, s. 16]. Źródłem danych użytych w analizie porównawczej były badania empiryczne prowadzone przez Instytut Statystyki i Demografii SGH w Warszawie z 2002 r. na temat *Zmian w postawach i zachowaniach reprodukcyjnych młodego i średniego pokolenia Polek i Polaków*. Podczas formułowania wniosków odniesiono się również do badania Slany na temat *Kohabitacji w świetle wyników badań socjologicznych z 2002 r.* [Slany, 2002].

---

¹ Rządowy projekt badawczy promotorski pt: *Ekonomiczno-społeczne konsekwencje reprodukcji ludności w kontekście teorii przejścia demograficznego na przykładzie województwa śląskiego*.

² W badaniu wzięło udział 70% kobiet i 30% mężczyzn. Wiek badanych mieścił się w przedziale 22-25 lat. Różnica w wieku ankietowanych wynikała m.in. z „obranej ścieżki” kształcenia na poziomie średnim oraz wyższym.

Biorąc pod uwagę powyższe dobrano próbę w taki sposób, aby możliwie jak najdokładniej odzwierciedlała przestrzenną strukturę szkolnictwa wyższego na obszarze województwa śląskiego.

Tabela 1. Charakterystyka próby badawczej

Uczelnia	Wydział	Kierunek	Poziom studiów	Liczba respondentów
Politechnika Częstochowska	Inżynierii Procesowej, Materiałowej i Fizyki Stosowanej Wydział Zarządzania	Metalurgia – specjalność Inżynieria produkcji Zarządzanie i marketing	II stopnia	85
			II stopnia	52
Akademia im. Jana Długosza w Częstochowie	Wydział Pedagogiczny	Pedagogika	II stopnia	43
Uniwersytet Śląski w Katowicach	Wydział Nauk Społecznych	Socjologia i politologia	II stopnia	124
Politechnika Śląska w Katowicach	Wydział Transportowy	Systemy transportowe	II stopnia	34
Górnośląska Wyższa Szkoła Handlowa w Katowicach	Wydział Zarządzania	Zarządzanie	I stopnia	46
Górnośląska Wyższa Szkoła Przedsiębiorczości i Zarządzania w Chorzowie	Departament Przedsiębiorczości i Zarządzania	Ekonomia	I stopnia	41
Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach	Wydział Ekonomii	Ekonomia	II stopnia	39
Akademia Techniczno-Humanistyczna w Bielsku-Białej	Wydział Humanistyczno-Społeczny	Filologia polska	II stopnia	47
Łącznie				511

Źródło: Opracowanie własne.

2. Cele prokreacyjne badanej populacji

Do głównych celów prokreacyjnych można zaliczyć zawarcie związku formalnego, kohabitację, posiadanie pożądanej liczby potomstwa oraz zabezpieczenie odpowiednich warunków materialnych i niematerialnych potomstwu. Przyjęto, że poznanie deklaracji, poglądów i opinii ankietowanych na temat życia małżeńsko-rodzinnego daje pewien obraz kształtowania się w przyszłości procesu reprodukcji ludności oraz jego ewentualnych konsekwencji społeczno-ekonomicznych. W świetle zaprezentowanych wyżej treści zasadne wydaje się więc w pierwszej kolejności poznanie planów prokreacyjnych ankietowanych. Stąd też respondentom zadano pytanie: Czy deklaruje Pan/Pani chęć posiadania potomstwa?

Z odpowiedzi ankietowanych wynikało, że prawie wszyscy badani (90,1%), deklarują chęć posiadania w przyszłości dzieci, tylko (4,2%) z nich nie wyraża takiej chęci. Blisko 6,0% ogółu badanych nie jest natomiast w stanie określić swoich planów prokreacyjnych. Zdecydowanie przeważa wśród pragnących posiadać dzieci model rodziny dwudzieternej (64,36%). Jednodzieterność i wielodzieterność nie cieszą się popularnością, aczkolwiek badani częściej woleliby posiadać troje i więcej dzieci (23,19%), aniżeli tylko jedno (12,32%). Zatem można wnioskować, że bezdzieterność nie znajduje akceptacji wśród ankietowanych, najmniejszy bowiem odsetek badanych wyraził pogląd, że nie chce mieć potomstwa.

Nieco odmienna sytuacja występuje wśród badanej zbiorowości będącej w związku formalnym posiadającej dzieci. W tym przypadku ponad połowa ankietowanych deklaruje chęć posiadania kolejnego dziecka. W dalszej kolejności rozkład odpowiedzi był następujący: 15% zdecydowanie nie, 25% nie, a 10% nie określiło jednoznacznie deklaracji w tej kwestii. Natomiast w przypadku respondentów będących w związku formalnym i nieposiadających dzieci 94% z nich deklaruowało chęć posiadania potomstwa. Tylko 6% ankietowanych w tej grupie badanych nie deklaruowało żadnych planów prokreacyjnych. Stąd wynika, iż fakt posiadania potomstwa jest najistotniejszym czynnikiem różnicującym plany prokreacyjne.

Zatem z powyższych rozkładów można wnioskować, że badani respondenci pragną w przyszłości zawrzeć związek małżeński, ale na ich prorodzinne nastawienie wskazuje m.in. stosunek do posiadania potomstwa.

Należy mieć na uwadze, że plany badanej populacji dotyczące liczby planowanego potomstwa należy uznać za niepewne, jeśli bowiem respondenci planują posiadanie potomstwa, to zazwyczaj w odległej perspektywie. Z badań CBOS wynika, że preferencje Polaków znacznie odbiegają od zrealizowanego modelu rodziny. Wśród osób w wieku 45-54 lata, które urzeczywistniły swoje plany prokreacyjne, jedna czwarta ma tylko jedno dziecko (wśród badanych w wieku 55-64 lata jedna piąta) [CBOS, 2008]. Może to wskazywać na rozbieżności między preferowanym i zrealizowanym modelem rodziny, Polacy bowiem coraz częściej posiadają mniej dzieci niż deklarują. W związku z powyższym ankietowanym zadano pytanie dotyczące czasu realizacji planów prokreacyjnych.

Z uzyskanych odpowiedzi ankietowanych wynika, że większość badanych, niezależnie od płci i wieku, deklaruowała realizację planów prokreacyjnych w ciągu trzech lat lub dłużej. Natomiast częściej kobiety (18%) niż mężczyźni (1,4%) wskazywały na realizację planów prokreacyjnych w ciągu roku. Warto w tym miejscu zaznaczyć, że według badań CBOS dotyczących „postaw prokreacyjnych Polaków” oraz badania empirycznego na temat *Zmiany w postawach i za-*

chowaniach reprodukcyjnych młodego i średniego pokolenia Polek i Polaków, wśród osób mających 25-39 lat to mężczyźni częściej niż kobiety planują posiadanie potomstwa [Frątczak i Pęczkowski, 2002; CBOS, 2009]. Zatem na plany dotyczące decyzji o posiadaniu potomstwa wpływa przede wszystkim wiek badanych, gdyż odsetek osób zamierzających w przyszłości mieć dzieci maleje wraz z wiekiem, a zależność między wiekiem i planami prokreacyjnymi wynika po części z faktu, że starsi respondenci w większości zrealizowali już swoje plany w tym zakresie. Powyższe odpowiedzi mogą również wskazywać, że z jednej strony powszechność deklaracji o planowaniu potomstwa wśród badanej populacji świadczy o wciąż dużej roli przypisywanej dzieciom w rodzinie, z drugiej strony natomiast pojawiająca się liczba osób niezdecydowanych, dla których posiadanie potomstwa nie jest prawą przesądzoną, wskazuje na osłabienie kulturowo przyjętego modelu rodziny.

Od wielu lat toczą się dyskusje na temat wpływu sytuacji materialnej na postawy prokreacyjne, gdyż liczba urodzeń w skali kraju i województwa śląskiego maleje od ponad 20 lat. Wśród istotnych przyczyn zachodzących przemian wzorców matrymonialnych i prokreacyjnych, zwłaszcza młodego pokolenia, wskazuje się zdaniem Ruszkiewicz na przeobrażenia społeczno-ekonomiczne [Ruszkiewicz, 2008]. Aby rozważyć powyższe stwierdzenie przeanalizowano opinie respondentów dotyczące przyczyn nieplanowania potomstwa.

Jako podstawową przyczynę nieplanowania potomstwa ankietowani podawali najczęściej: niepewność sytuacji życiowej i zawodowej, złą sytuację materialną rodziny, a także niekorzystne warunki mieszkaniowe. W dalszej kolejności badani wskazywali: brak możliwości godzenia opieki nad dziećmi z pracą zawodową, posiadanie wystarczającej ilości dzieci, nieplanowanie potomstwa, stan zdrowia oraz inne przyczyny. Nie zaobserwowano znacznych różnic pomiędzy respondentami ze względu na płeć oraz miejsce zamieszkania. Zatem badania dowodzą, że najważniejszym ograniczeniem nieplanowania potomstwa jest sytuacja bytowa rodzin, w której istotną rolę ogrywają takie czynniki jak: bezrobocie, ubożenie i rozwarstwienie materialne społeczeństwa, a także niekorzystne warunki mieszkaniowe. Nie należy zapominać o tym, że zróżnicowanie zachowań prokreacyjnych ma także ścisły związek z rosnącym poziomem wykształcenia, satysfakcją społeczną, zróżnicowaniem statusu materialnego oraz zawodowego rodzin poszczególnych osób [Jaroń, 2001].

Zatem uzyskane wyniki badań mogą wskazywać, że ludzie młodzi coraz częściej odkładają decyzje związane z założeniem rodziny do czasu uzyskania względnej stabilności zawodowej i finansowej.

W ramach przyjętej problematyki badawczej należy zastanowić się również, jak przedstawiają się opinie badanej populacji na temat życia seksualnego, stosowania środków antykoncepcyjnych oraz stosunku do przerywania ciąży. Ankietowanym zadano pytanie: jakie Pan/Pani prowadzi życie seksualne?

Z uzyskanych odpowiedzi wynika, że 60% ogólnej liczby ankietowanych prowadzi życie seksualne, z tym, że spośród nich część (34%) mówiła o regularnym współżyciu, a 26% wskazywało na prowadzenie nieregularnego współżycia. W tym przypadku można zaobserwować różnicę między deklaracjami kobiet a mężczyzn odnośnie do prowadzenia życia seksualnego. Z uzyskanych odpowiedzi wynika, że więcej kobiet (35%) niż mężczyzn (30%) deklaruje prowadzenie regularnego życia seksualnego. W dalszej kolejności 13% ankietowanych wskazało, że nie prowadzi życia seksualnego. Natomiast 27% respondentów odmówiło odpowiedzi na pytanie odnoszące się do tej prywatnej sfery życia. Zatem można wnioskować, że życie seksualne jest w obecnych czasach wyraźnie oderwane od prokreacji. Nawiązaniem do powyższego stwierdzenia mogą być uzyskane odpowiedzi badanej populacji na temat stosowania środków antykoncepcyjnych.

Większość respondentów (69%) zdecydowanie akceptuje stosowanie środków antykoncepcyjnych. Z kolei 25% deklorowało, że w pewnych okolicznościach uważa ich stosowanie za dopuszczalne. Tylko 6% z ogółu ankietowanych odrzuca stosowanie środków antykoncepcyjnych. Istotne w tym miejscu wydaje się poznanie najczęściej stosowanych metod zapobiegania ciąży przez badaną populację.

Uzyskane odpowiedzi respondentów wskazały, że jeśli chodzi o metody zapobiegania ciąży, to na pierwszym miejscu wymieniana jest przez badanych prezerwatywa (ponad 29% respondentów) oraz pigułka antykoncepcyjna (blisko 25% ankietowanych). Prezerwatywa jako metoda zapobiegania ciąży jest wymieniana prawie dwukrotnie częściej przez mężczyzn (44,7%) niż kobiety (29,8%). W grupie ankietowanych, którzy nie stosują żadnych środków antykoncepcyjnych, częściej występowały kobiety (8%) niż mężczyźni (6,5%). Podkreślenia wymaga fakt, że liczba osób w wieku prokreacyjnym stosująca nowoczesne metody zapobiegania ciąży nie tylko w skali kraju, ale i województwa śląskiego istotnie wzrosła w ostatnich kilkunastu latach. Według wyników badania empirycznego *Zmiany w postawach i zachowaniach reprodukcyjnych młodego i średniego pokolenia Polek i Polaków z 2001 r.* udział kobiet stosujących pigułkę wynosił 14,1%, a według danych z badania ankietowego autora odpowiednio 24,8%. Uzyskane opinie ankietowanych na temat stosowania antykoncepcji mogą wskazywać na zmianę ich zachowań w zakresie tradycji seksualnej.

3. Postawy wobec małżeństwa i rodziny badanej zbiorowości

Rodzina zawsze była najbardziej autentycznym łącznikiem między życiem prywatnym a publicznym. Prawdę tę najlepiej wyrażają słowa Jana Pawła II: „Rodzina jest jednym z najcenniejszych dóbr ludzkich” [Wilk, 2002]. W nawiązaniu do problematyki badawczej wśród demografów, polityków społecznych, socjologów, ekonomistów panuje pogląd, że obserwowane w ostatnich latach negatywne tendencje w zakresie reprodukcji ludności, których konsekwencją może być perspektywa głębokiej depopulacji ludności Polski oraz proces starzenia się ludności, to wynik długotrwałego utrzymywania się płodności na bardzo niskim poziomie. Podstawową zaś i bezpośrednią przyczyną zmniejszania się płodności w ostatnich latach zdaniem Okólskiego są zjawiska w sferze rodziny [Okólski, 2006]. Zmiany, jakie zaszły w tej sferze w kilkudziesięciu ostatnich latach nie tylko w krajach Europy Zachodniej, ale również w Polsce, byłyby nie do pomyślenia dla wcześniejszych pokoleń. Według Giddensa „wielka różnorodność rodzin i gospodarstw domowych jest dziś zjawiskiem powszechnym. Ludzie pobierają się mniej chętnie i później niż kiedyś. Znacznie wzrosła liczba rozwodów, a wraz z nią rodziców samotnie wychowujących dzieci. Coraz więcej par decyduje się na wspólne życie i mieszkanie przed zawarciem związku małżeńskiego. Jednakże instytucje małżeństwa i rodziny nadal istnieją i zajmują ważne miejsce w naszym życiu ale ich charakter zmienił się radykalnie” [Giddens, 2008]. Aby odnieść się do powyższego stwierdzenia, na podstawie analizy postaw i opinii badanej populacji wobec małżeństwa jako instytucji funkcjonującej w życiu społecznym podjęto próbę wskazania wzorców życia małżeńsko-rodzinnego respondentów. Zdecydowana większość ankietowanych niebędąca w związku formalnym w momencie prowadzenia badań zadeklarowała, że chciałaby w przyszłości zawrzeć związek małżeński. W związku z powyższym ankietowanych zapytano o cel zawierania związków małżeńskich.

Z uzyskanych odpowiedzi wynika, że głównymi czynnikami motywującymi do zawarcia związku małżeńskiego według ankietowanych są kolejno: uwieśnienie miłości (1), stabilizacja życiowa (2), potrzeba założenia rodziny (3), nieplanowana ciąża (4), zamożność jednego z partnerów (5), wsparcie socjalne ze strony państwa (6). Badania ukazały, że dla ankietowanych najważniejsza jest miłość, wobec której tak wielu socjologów, m.in. Bauman czy Giddens, w swoich dziełach wskazuje wiele zastrzeżeń [Giddens, 2001; Baumann, 2000]. Poniżej przedstawiono orientację respondentów na najważniejsze dla nich wartości.

Tabela 2. Hierarchia wartości badanych (w %)

Rodzaj wartości	Wartość
Posiadanie własnej rodziny	16,26
Miłość	36,01
Relacje rodzinne	2,51
Osiągnięcie sukcesu zawodowego i życiowego	2,91
Realizacja planów zawodowych	6,25
Honor i godność	4,50
Zdrowie	14,29
Relacje towarzyskie (przyjaźń, partnerstwo)	1,69
Posiadanie partnera/partnerki	1,75
Wiara (religia)	3,96
Uczciwość	1,72
Umiejętność radzenia sobie w życiu	1,30
Tolerancja	0,87
Samoakceptacja	2,82
Pracowitość	0,67
Niezależność ekonomiczna	2,49

Źródło: Opracowanie własne.

Z analizy danych w tabeli 2 wynika, że wartością pierwszą i najważniejszą dla respondentów jest miłość (36,01%), dalej posiadanie własnej rodziny (16,26%) i zdrowie (14,29%). W dalszej kolejności m.in.: realizacja planów zawodowych (6,25%), honor i godność (4,5%), wiara (3,96%). Na niezwykle wysoką pozycję miłości i rodziny w hierarchii uznawanych wartości młodej generacji Polaków wskazują również wyniki badania Slany z 2002 r. na temat: *Alternatywne formy życia małżeńsko-rodzinnego w ponowoczesnym świecie* [Slany, 2002]. W tym miejscu warto się odnieść do wyników badań Nowaka z połowy lat 70. ubiegłego wieku odnośnie do wartości życiowych Polaków, w których respondenci wskazywali kolejno: miłość i szczęśliwe życie rodzinne (80%), życie wśród przyjaciół (53%), ciekawą pracę dającą satysfakcję (49%), świadomość, że przyniesie się ludziom pożytek (35%), życie urozmaicone – pełne przygód i ryzyka (33%), ludzki szacunek (30%), spokojny zapewniony byt bez niespodzianek (27%), dużo pieniędzy (22%) [Nowak, 1979]. Zatem kilkadziesiąt lat wcześniej dominowały wartości afiliacyjne, skoncentrowane wokół życia prywatnego, a podstawą było szczęśliwe życie wśród rodziny i przyjaciół oraz miłość. Tak więc można odnieść wrażenie, że gdy porównuje się badania z różnych okresów, wartości życiowe są stosunkowo stabilne na przestrzeni lat i w mniejszym stopniu zależą od zmian systemu społeczno-gospodarczego. W przedstawionych wyborach wartości nie należy zapominać również o tych, które wskazują na ponowoczesność świata, jak samorealizacja, sukces życiowy i zawodowy czy niezależność ekonomiczna.

Okres od momentu rozpoczęcia transformacji systemowej jest dla społeczeństwa polskiego, a zwłaszcza młodych ludzi, okresem zupełnie nowych szans i możliwości, ale i w znacznie mierze nowych wyzwań i niebezpieczeństw. Wynika to z faktu, że społeczeństwo polskie od 1989 r. nabrało intensywnego charakteru naśladowczego w stosunku do społeczeństw Europy Zachodniej, co znajduje odzwierciedlenie także w sferze wartości. W związku z tym, iż wyniki badań wskazały, że dla młodych ludzi ważne jest posiadanie rodziny, miłość i zdrowie w otoczeniu wartości zakorzenionych w polskiej tradycji, przyjrzyjmy się wzorcom życia małżeńsko-rodzinnego badanej populacji. W pierwszej kolejności przedstawiono opinie badanej populacji na temat celu zawierania związku małżeńskiego.

Z uzyskanych danych wynika, że na pierwszym miejscu głównym celem zawarcia związku małżeńskiego według ankietowanych jest miłość i partnerstwo (1). W dalszej kolejności respondenci wskazywali wzajemne wsparcie w trudnych chwilach (2), potomstwo (3), wychowywanie dzieci (4) oraz urządzenie sobie życia i wspólne dorabianie się (5). Zatem dla młodej populacji zawarcie związku małżeńskiego powinno być uformowane na bazie miłości i partnerstwa. Ankietowanym zadano również pytanie: Czy małżeństwo powinno być nierozzerwalne?

Rozkład uzyskanych odpowiedzi był następujący: 74% ankietowanych wskazywało na nierozzerwalność małżeństwa, 15% z ogółu respondentów opowiedziało się za rozerwalnością, a 11% badanych nie wyraziło opinii na ten temat. Nie zaobserwowano zdecydowanych różnic pomiędzy respondentami ze względu na płeć. Badanie zawierało także pytanie o ważność najczęściej wymienianych czynników jako zagrożenia dla szczęścia w związku formalnym lub kohabitacji.

Z uzyskanych rozkładów odpowiedzi wynika, że respondenci najczęściej wskazywali na pierwszym miejscu niewierność partnera/partnerki, na drugim niezgodę i brak miłości. Natomiast w dalszej kolejności ankietowani wskazywali znudzenie partnerem/partnerką, nadużywanie alkoholu przez jednego z partnerów oraz chęć robienia kariery zawodowej przez partnera/partnerkę. Pozostałe kategorie przyczyn nie stanowiły już decydującego udziału. Nie zaobserwowano znaczących różnic pomiędzy respondentami ze względu na płeć.

Podsumowanie

Podsumowując, należy stwierdzić, że pomiędzy wartościami, jakie dla respondentów stanowią obszar ich szczególnego zainteresowania, najważniejsze odnoszą się do zjawisk dotyczących ich aktualnej sytuacji życiowej, jak miłość, rodzina, zdrowie. Ankietowani postrzegają małżeństwo przede wszystkim z per-

spektywy związku o charakterze emocjonalnym. Większość respondentów bez względu na płeć poszukuje współmałżonka, z którym chciałby zbudować związek oparty na więziach emocjonalnych i osobowych. W hierarchii wartości młodzież akademicka najwyżej wskazywała miłość, własną rodzinę, zdrowie czy realizację planów zawodowych. Jeśli chodzi o cel zawierania związków małżeńskich, to dla młodej populacji związek małżeński powinien być uformowany na bazie miłości i partnerstwa oraz wzajemnego wsparcia.

Jeśli chodzi o uzyskane dane dotyczące zagrożeń dla szczęśliwego i udanego życia w związku formalnym i nieformalnym, badani jako najważniejsze zagrożenia wskazywali niewierność partnera/partnerki, niezgodę i brak miłości, znudzenie partnerem/partnerką, nadużywanie alkoholu przez jednego z partnerów oraz chęć robienia kariery zawodowej przez partnera/partnerkę. Uzyskane wyniki w tym zakresie możemy porównać z licznymi danymi statystycznymi GUS oraz Eurostatu, na podstawie których stwierdza się, że najczęstszymi przyczynami rozpadu związków są: nadużywanie alkoholu przez jednego z partnerów – jest to czynnik najbardziej charakterystyczny w Polsce, niezgodność charakterów – najczęściej rozwodzą się wtedy małżeństwa po czterech latach, niedotrzymanie wierności małżeńskiej – czynnik ten wzrasta wraz z wiekiem małżonków.

Z badań wynika również, że w opinii młodej, wykształconej części populacji przyczyn nieplanowania potomstwa należy upatrywać w sytuacji bytowej rodzin, w której istotną rolę odgrywają takie czynniki jak: bezrobocie, zubożenie i rozwarstwienie materialne społeczeństwa, a także pogłębiający się kryzys mieszkaniowy. W konsekwencji ludzie młodzi coraz częściej odkładają decyzje związane z założeniem rodziny do czasu uzyskania względnej stabilności zawodowej i finansowej.

Wskazano także, że życie seksualne ankietowanych jest wyraźnie oderwane od prokreacji. Świadczyć o tym mogą opinie badanych na temat stosowania środków antykoncepcyjnych. Uzyskane opinie badanej populacji na temat przerywania ciąży mogą świadczyć o tym, że nastąpiła zmiana zachowań młodej części populacji w zakresie tradycji seksualnej.

Literatura

- Bauman Z. (2000), *Globalizacja i co z tego dla ludzi wynika*, PIW, Warszawa.
- Bazarnik J., Grabiński T., Kąciak E., Mynarski S., Sagan A. (1992), *Badania marketingowe. Metody i oprogramowanie komputerowe*, Canadian Consortium of Management Schools, Akademia Ekonomiczna w Krakowie, Warszawa-Kraków.
- CBOS (2009), *Postawy prokreacyjne Polaków*, Komunikat z badań, Warszawa.

- CBOS (2008), *Nie ma jak rodzina*, Komunikat z badań, marzec, <http://www.cbos.pl> (dostęp: 8.10.2009).
- Frątczak E., Pęczkowski M. (2002), *Zmiany w postawach i zachowaniach reprodukcyjnych młodego i średniego pokolenia Polek i Polaków i ich wpływ na proces formowania związków, rodzin, gospodarstw domowych*, ISiD SGH, Warszawa.
- Giddens A. (2008), *Socjologia*, WN PWN, Warszawa.
- Giddens A. (2001), *Nowoczesność i tożsamość. Ja i społeczeństwo w epoce późnej nowoczesności*, WN PWN, Warszawa.
- Jaroń J. (2001), *Sytuacja rodziny w skali globalnej w świetle prognoz demograficznych XXI wieku* [w:] H. Cudak (red.), *Socjalizacja i wychowanie we współczesnych rodzinach polskich*, NWP, Piotrków Trybunalski.
- Nowak S. (1979), *System wartości społeczeństwa polskiego*, „Studia Socjologiczne”, nr 4.
- Okólski M. (2006), *Płodność i rodzina w okresie transformacji* [w:] J. Wasilewski (red.), *Współczesne społeczeństwo polskie*, Scholar, Warszawa.
- Ruszkiewicz D. (2008), *Życie w pojedynkę – ucieczka od rodziny czy znak naszych czasów?* WSHiS, Łódź.
- Słany K. (2002), *Alternatywne formy życia małżeńsko-rodzinnego w ponowoczesnym świecie*, Nomos, Kraków.
- Wilk J. (2002), *Pedagogika rodziny – zagadnienia wybrane*, Instytut Pedagogiki KUL, Lublin.

CONDITIONS AND MATRIMONIAL PROCREATION ATTITUDES OF UNIVERSITY STUDENTS IN THE SILESIA VOIVODESHIP

Summary: The aim of the empirical study in the context of accepted research issues was to learn views and opinions of students being in the final phase of higher education on the issues of their life and marriage – family. The paper presents selected results from the survey in the community.

Keywords: procreation, reproduction of population, demographic changes.